

מחלות כבאים – המצב המשפטי, הבעיה, פתרונות מוצעים

*עו"ד ליאור טומשין

א. המצב המשפטי בישראל

כבאי שלקה במחלה/פגימה רפואית ומבקש להכיר בכך שהפגיעה היא כתוצאה מעבודתו, חייב להוכיח קשר פוזיטיבי בין המחלה לעבודה, ככל עובד אחר במשק. יתר על כן, בחוק הביטוח הלאומי, ישנה רשימה של מחלות שתהיינה מוכרות כמחלות מקצוע לבעלי מקצועות מסויימים (רצפים, נגרים, עובדי רנטגן, אופים ועוד). כבאים לא נכנסים לרשימה זו בשום פגימה או מחלה.

כלומר על כבאי להוכיח בכל מחלה- מה החשיפה והאירועים במסגרת השירות שגרמו למחלה.

מסמך זה מתמקד במחלות סרטניות, אולם כוחו יפה, בשינויים קלים גם למחלות אחרות ייחודיות לכבאים מבצעיים (מחלות ריאות, תסמונות פוסט-טראומתיות, פגיעות שלדיות ומחלות מידבקות).

ב. הבעיות בהן נתקל כבאי בהוכחת מחלה עקב עבודה

1. זירת העבודה של כבאי שונה מיום ליום (שריפת יער, שריפת מפעל, התהפכות משאית עם חומרים ועוד).
2. זירת העבודה הרלבנטית נעלמת ומשתנה תוך שעות, כך שאין דרך לבחון למה נחשף ובאיזו עוצמה.
3. הכבאי עצמו אינו מודע לחומרים אליהם נחשף באירוע זה או אחר.
4. המחלות – בעיקר סרטניות, עור, ריאות, נפש ומערכת השלד- אינן פורצות או מתגלות מיידית.

ג. בעיות ייחודיות להוכחת קשר במחלות סרטניות

1. זמן חביון ממושך- המחלה פורצת/מתגלית פעמים רבות שנים לאחר החשיפה.
2. לעתים, עקב כך, אפילו החולה לא מקשר בין תנאי העבודה למחלה ולא פועל לקבל זכויותיו.
3. לעתים נדירות ניתן להצביע בוודאות מדעית על גורם יחיד למחלה.
4. עישון הוא פרמטר משמעותי במחלות סרטניות רבות. שילוב של עישון וחשיפה לחומרים- מגדיל הסיכון למחלה סרטנית באופן סינרגטי.
5. המתמודד שמבקש להוכיח קשר בין העבודה למחלה הוא אדם מוחלש – חולה סרטן/אלמנה.

ד. מחלות סרטניות שהוכרו בקרב כבאים בישראל

בשנים האחרונות ועד הכבאים ביקש ל"אחד" כוחות וכבאים חולי סרטן/אלמנות כבאים, מיוצגים בתביעתם ע"י משרד אחד המרכז מלוא המידע בתחום בארץ ובעולם. בעקבות פעולה זו הוכרו ב- 7 השנים האחרונות כבאים שלקו במחלות הסרטניות הבאות:

סרטן כליות, סרטן ריאות, סרטן אשכים, סרטן עור (מלנומה), לוקמיה, סרטן שלפוחית השתן, סרטן הערמונית, לימפומה נון-הודג'קין.

* עו"ד ליאור טומשין- מומחה לתחום רפואה ומשפט, ממחברי הספר "תאונות עבודה ומחלות מקצוע" (הוצאת נבו), ומבעלי משרד עו"ד מרקמן-טומשין, המטפל בתאונות העבודה ומחלות המקצוע של עובדי וגמלאי הכבאים, עובדי הנמלים, רשות שדות התעופה, קמ"ג, גמלאי חברת החשמל, תעשייה אווירית ועוד.

הבעיה – חוסר האחדה. ההכרה משתנה מסניף לסניף, בהתאם לרופא עמו נועצים. כבאי מבצעי שלקה בסרטן וגר בראשון לציון יוכר במחלה בעוד כבאי מבצעי שגר בכפר סבא ולקה באותה מחלה בדיוק יידחה. יתר על כן, בכל מקרה, מדובר במלחמה מ-אפס.

ה. הכרה במחלות סרטניות בקרב כבאים- במדינות אחרות

בחלק ניכר ממדינות ארה"ב ובקנדה- הוכרה שורה של מחלות סרטניות כמחלות מקצוע בקרב כבאים. שם התהפך נטל הראייה וכבאי שיצביע כי לקה במחלה שמנויה ברשימה יוכר כנפגע עבודה- אלא אם כן, יוכח כנגדו כי המחלה נגרמה בשל גורם אחר- שאינו העבודה.

1. המטרות שאפשר וניתן להגשים

1. למנוע ככל הניתן התפרצות מחלות סרטניות בקרב כבאים.
2. לסייע לגילוי מוקדם של המחלה- ע"מ להציל חיים ולהגדיל סיכויי הבראה.
3. להקל על כבאי שחלה/אלמנת כבאי לקבל הכרה וזכויות נפגעי עבודה.

2. האמצעים המוצעים לפתרון

1. **מניעתיים** – מאחר ששילוב עישון סיגריות וחשיפה לחומרים, הוא השילוב המעלה במידה ניכרת ומכרעת את הסיכון ללקות בחלק ניכר מהמחלות הסרטניות, יש לשקול לפעול כדלקמן:
  - א. פעולת הסברה על משמעות הדברים בקרב הכבאים.
  - ב. כללים על איסור עישון בתחנות הכיבוי (שם נמצאים הכבאים ימים ולילות).
  - ג. תקציב למימון של גמילה מעישון לכבאים שיסכימו לכך.
2. **גילוי מוקדם וטיפול** – גילוי מוקדם יוביל לריפוי מוחלט מחלק ניכר מהמחלות הסרטניות. גילוי מאוחר יסתיים במרבית המקרים במוות. יש לשקול לפעול כדלקמן:
  - א. קביעת רשימה של בדיקות רפואיות שסייעו לגילוי מוקדם של המחלות הקשות (בדיקות דם, תפקודי ריאות, אולטרא-סאונד או MRI).
  - ב. קביעת כללים לגבי תכיפות ביצוע בדיקות אלה ותקצוב מימון עלותן.
  - ג. החלת הבדיקות הן על כבאים פעילים והן על גמלאים, תוך הבנה כי חלק מהמחלות מתפרצות שנים לאחר החשיפה.
3. **האחדה** – סיוע לכבאים/אלמנות כבאים שלקו במחלות שונות לממש הזכויות המגיעות להן עקב כך והקלת ההליך המשפטי בתחום. לשם כך, יש לשקול לפעול דלקמן:
  - א. בחינת מחלות שהוכרו לכבאים מבצעיים בישראל עד היום והכרה בכבאים מבצעיים אחרים שלקו באותן מחלות בדיוק.
  - ב. תיקון התקנות, באופן שתיקבע רשימת מחלות שכבאי שלקה בהן יוכר כנפגע עבודה, אלא אם יוכיח המל"ל נסיבות אחרות, אצל אותו כבאי, שגרמו למחלה.
  - ג. מילוי טופס בריאות ייעודי בקרב הכבאים, גמלאי הכבאים ואלמנות כבאים, בהתייחס לרשימת פגימות שתפורט, על מנת לאתר עובדים שנפגעו ולא בקשו /לא זכו לממש זכויותיהם. (פרוייקט דומה נעשה בקרב עובדי נמל אילת, קמ"ג, גמלאי חב' חשמל ועוד).